

LAUSUNTO LUONNOKSESTA LAPIN LUONNONVARASUUNNITELMAN TOIMINTAOHJELMAKSI 2019-2024

Lausunnon antaja

Finnish Lapland Tourist Board ry (LME) / Lapin
Matkailuelinkeinon Liitto.

Lausunto

Lausunnon perusteet ja toimintaohjelman sisällön kokonaisuudesta

Luonnonvarasuunnitelman tulee perustua mm. Metsähallituksen omistajapoliittisiin linjauksiin ja strategiaan. Luonnonvarasuunnitelma tehdään pitkälle aikavälille eli viideksi vuodeksi. Suunnitelman tarkoituksena on sovittaa valtion omistamien maa- ja vesialueiden erilaisia käyttötarpeita siten, että toiminnalla saavutetaan suomalaiselle **yhteiskunnalle mahdollisimman suuri kokonaishyöty**. Toimintaohjelmaluonnoksessa tämä tavoite on ilmaistu muodossa **"Valtion maiden ja vesien monipuolinen kestävä hyöty"**. Ilmaisut "mahdollisimman suuri kokonaishyöty" ja "monipuolinen kestävä hyöty" ovat hyvin tulkinnanvaraisia sen suhteen minkälaista hyötyä tarkoitetaan. Tämän vuoksi toimintaohjelmassa tulisi avata enemmän erilaisia hyödyn lajeja.

Pidämme asetettujen tavoitteiden kannalta ilmaisuna sanaa "kokonaishyöty" kuvaavampana kuin sanaa "hyöty". Tämän vuoksi esitämme, että toimintaohjelman tavoitteeksi tulisi: **"Valtion maiden ja vesien monipuolinen kestävä kokonaishyöty"**.

Hyödyt voivat olla ainakin aineellisia ja/tai aineettomia sekä välittömiä ja/tai välillisiä. Toimintaohjelmaluonnoksessa ei erilaisia hyötyjä erotella, vertailla tai tuoda esiin riittävän selvästi tai aseteta niille tavoitteita. Toisaalta erilaisia hyötyjä (aineellisia, aineettomia, välittömiä, välillisiä) on kylläkin käsitelty hajanaisesti luonnoksen eri kohdissa. Jotta suunnittelu, toteutus ja mittaaminen voitaisiin tehdä kaikki käyttötarpeet huomioon ottaen siten, että valtiolle saavutetaan mahdollisimman suuri kestävä kokonaishyöty, tulisi toimintaohjelmassa avata erilaiset hyödyt avoimemmin ja analyttisemmin.

Metsähallituksen perustehtävänä on toisaalta toteuttaa **omat toimenpiteensä** maa- ja vesialueiden suhteen (esim. metsätalous) ja toisaalta **luoda edellytyksiä** muiden maa- ja vesialueiden käyttäjien erilaisille tarpeille. Kumpaan Metsähallituksen perustehtävää koskevia päätöksiä tehtäessä tulisi aina tiedostaa minkälaisia hyötyjä tai haittoja kustakin päätöksestä aiheutuu, jotta kokonaishyödyn saavuttamista voidaan arvioida ja mitata. Tämä ei ole mahdollista, ellei erilaisia hyötyjä ole selkeämmin ja avoimemmin eroteltu toimintaohjelmassa. Jokaisen päätöksen tulisi olla jälkikäteen arvioitavissa päätöspäätösten osalta hyötyjen ja niiden vertailun osalta.

Lapissa monipuolisen kestävän kokonaishyödyn saavuttaminen edellyttää erilaisia toimintamalleja kuin esimerkiksi Etelä-Suomessa. **Lapin matkailuelinkeinolla on koko Suomelle erityinen kasvava merkitys.** Alueellisesti matkailuelinkeinolla on erittäin suuri taloudellinen ja

työllistävä merkitys ja koko Suomelle kestäväan luonnonkäyttöön perustuva matkailuimago on korvaamattoman arvokas. Tämän vuoksi Lapin luonnonvarasuunnitelman toimintaohjelman tulisi perustua pitkälle ajatukseen siitä, että imagollisesti ”Lappi tulee säilyttää Euroopan viimeisenä erämaana”. Tämä on mahdollista toteuttaa siten, että kaikkien muidenkin maa- ja vesialueiden käyttäjien tarpeet voidaan sovittaa yhteen Metsähallituksen toiminnassa. Kestävää kokonaishyötyä tavoiteltaessa periaatteen tulisi olla kuitenkin määrävssä asemassa jokaista Lapin maa- ja vesialuetta koskevaa päätöstä tehtäessä.

Toimintaohjelman yhdeksi tärkeäksi tavoitteeksi tulee lisätä/sisällyttää **mittariston laatiminen** erilaisten hyötyjen vertaamiselle toisiinsa siten, että kokonaishyöty on mitattavissa ja suunnitteluvaiheessa arvioitavissa.

Valtion maa- ja vesialueita käytetään hyvin erilaisiin käyttötarkoituksiin ja näiden käyttötarkoitusten vaikutus ja merkitys suomalaiselle yhteiskunnalle on hyvinkin erilaista. Osa käytöstä on sellaista, että sen vaikutukset yhteiskunnalle on mitattavissa taloudellisesti (esim. metsätalous, matkailuelinkeinotoiminta, kiinteistöjen myynti- ja vuokraustoiminta, muu elinkeinotoiminta). Osa käytöstä on taas sellaista, että sen vaikutukset yhteiskunnalle perustuvat muutoin kuin taloudellisesti mitattaviin arvoihin (esim. luonnonsuojelu, virkistyskäyttö, kulttuuriset arvot, ilmastonmuutoksen torjunta). Selvää on, että nämä kaikki käyttötarpeet tulee ottaa huomioon toiminnan suunnittelussa tarkoituksenmukaisella tavalla kokonaishyödyn näkökulmasta.

Metsähallituksen omistajapoliittisten linjausten mukaan **liiketoiminnan** tavoitteena on mahdollisimman suuren yhteiskunnallisen kokonaishyödyn tuottaminen. Omistajapoliittisissa linjauksissa todetaan mm. seuraavaa: ”Liiketoiminnan kehittämisen painopisteitä ovat metsätalouden kannattavuuden kehittäminen kestäväällä tavalla, kiinteistöliiketoiminnan ja muiden liiketoimintojen kannattavuuden parantaminen sekä pitkän aikavälin tuottomahdollisuuksien säilyttäminen. Liiketoiminnassa on tavoitteena omistajalinjausten puitteissa mahdollisimman suuren yhteiskunnallisen kokonaishyödyn tuottaminen. Uusien valtion maa- ja vesiomaisuutta hyödyntävien liiketoimintojen kehittämisessä sekä kiinteistökehityksessä Metsähallituksen roolina on maa- ja vesiomaisuuden haltijana **tarjota yrityksille liiketoimintamahdollisuuksia** aktiivisella hankekehityksellä ja käypään hintaan perustuvalla alueiden luovutuksella.”

Erityisesti Lapissa toimintaohjelman perustana tulee olla muidenkin elinkeinojen kuin Metsähallituksen liiketoimintojen merkityksen tiedostaminen yhteiskunnallisen kokonaishyödyn arvioinnissa. Omistajapoliittisissa linjauksissa samoin kuin luonnonvarasuunnitelman toimintaohjelmaluonnoksessa puhutaan ainoastaan hakkuumääristä sekä metsätalouden ja kiinteistökehityksen tuloksesta ja tuottovaatimuksista. **Nämä suureet ovat täysin riittämättömiä arvioitaessa alueen kaikista muista liiketoiminnoista valtiolle saavutettavaa taloudellista hyötyä.** Esimerkiksi Lapin matkailuelinkeinon valtiolle tuottamat välittömät ja välilliset vero- ja työllisyysvaikutukset ovat moninkertaiset verrattuna Lapin metsätalouden- ja kiinteistöliiketoiminnan vastaaviin vaikutuksiin. Metsähallitus kykenisi tekemään valtiolle moninkertaisesti paremman taloudellisen tuloksen luomalla muulle liiketoiminnalle kestäväan kehitykseen perustuvia toimintaedellytyksiä sen sijaan, että taloudellisen hyödyn arviointi perustetaan käytännössä ainoastaan metsätalouden ja kiinteistöliiketoiminnan tuottoon. Myöskään **aluetaloudellisia vaikutuksia ei oteta riittävästi**

huomioon mitattaessa valtiolle saavutettavaa kokonaishyötyä sen maa- ja vesialueiden käytöstä.

Metsähallituksen toimintojen yhtenä tärkeänä painopistealueena tulisikin olla matkailuelinkeinon harjoittamisen edellytysten edistäminen Lapissa. Matkailuelinkeino Lapissa perustuu ja sen tulee perustua kestäviin luontoarvoihin, joten **matkailuelinkeinon edellytysten kehittäminen tukee samalla alueen sellaisia käyttötarpeita, jotka eivät ole mitattavissa taloudellisilla arvoilla**, kuten luonnonsuojelu, virkistyskäyttö, kulttuuriset arvot, ilmastonmuutoksen torjunta.

Matkailuelinkeinon piirissä Metsähallituksen tulisi tarjota yrityksille liiketoimintamahdollisuuksia esimerkiksi alueiden myynneillä ja vuokraamisilla sellaiseen hintaan, jossa huomioidaan valtion kokonaistaloudellinen hyöty. Matkailuliiketoiminnalle maa-alueita luovutettaessa ei kyse ole pelkästään maan arvosta saatavasta vastikkeesta, vaan paljon suuremmasta taloudellisesta vaikutuksesta valtiotaloudelle ja työllisyydelle. **Matkailuelinkeinolle tarjottavien maa-alueiden hinnoittelun pitäisikin olla enemmän verrattavissa teollisuustonttien hinnoitteluun, kuin esim. yksittäisten loma-asuntotonttien hinnoitteluun.** Matkailuelinkeinon välilliset taloudelliset vaikutukset tulisi ottaa huomioon alueiden käyttötarpeita arvioitaessa ja suunniteltaessa. Matkailuliiketoiminta Lapissa ja Suomessa on kasvava elinkeino, jonka liiketoiminnan harjoittamisen tarpeet ja sisällön tuntevat parhaiten yrittäjät. Tämän johdosta Metsähallituksen rooli kiinteistökehityksessä tulisikin painottua yleiskaavoitukseen ja yhteistyöhön yrittäjien kanssa, jossa **asemakaavoituksen tarpeet tietää ja tuntee parhaiten matkailuelinkeinonharjoittajat.**

Vaikka kaikkia alueiden käyttötarpeita tulee kohdella tasapuolisesti, ei se tarkoita sitä, että tiettyjä käyttötarpeita ei voitaisi suunnittelussa ja toiminnassa priorisoida. Toimintaohjelmaluonnoksen alkuosan johdannossa tulisi edellä mainituista syistä mainita **matkailuelinkeino erillisenä tärkeänä toimintana luonnonvarasuunnittelussa.** Luonnon monimuotoisuuden, virkistyskäytön, porotalouden, saamelaiskulttuurin sekä työllisyyden edistämisen huomioon ottamisen lisäksi tulisi siis listaukseen lisätä joka tapauksessa matkailuelinkeino.

Lausunnon rakenne

Jäljempänä olemme kommentoineet eri otsikoiden alla olevia asiakohtia sekä muokanneet kohdan 5. otsikon ja sisällön uudella tavalla siten, että siinä huomioidaan voimakkaammin Lapin matkailuelinkeinon ensisijainen asema Metsähallituksen kehittäessä suunnittelualueella luonnon virkistyskäyttöä ja erämatkailua.

Huomioita eri numeroitujen otsikkojen asiakokonaisuuksista

1. Edistämme Lapin elinvoimaisuutta ja hyvinvointia sekä yhteensovitamme luonnonvarojen monipuolista käyttöä ja suojelua

Kohdassa (1.1.) tulisi myös mainita erikseen tiivis yhteistyö matkailuelinkeinon kanssa.

Kohdassa (1.2.) tulisi metsätalouden mitoituksesta puhuttaessa mainita erikseen ilmastonmuutoksen torjunnan huomioon ottaminen.

Kohtaan (1.3.) on kirjattu ainoastaan metsätalouden tunnuslukuja ja sitä koskevia tosiseikkoja. Tähän yhteyteen tulee sisällyttää **tunnuslukuja ja tosiseikkoja myös muista keskeisistä toiminnoista**, joista on tunnuslukuja saatavissa, esim. matkailun elinkeinotoiminta, porotalous, työllisyysluvut jne. (näistä ainakin on jo olemassa tilastotietoja ja taloudellisia tunnuslukuja)

Kohdan (1.8.) ilmaisumuoto on huonoa suomea ja siksi keskeneräinen.

Kohdissa (1.11. ja 1.12.) Metsähallituksen ei tulisi ensisijaisesti ja yksin vastata matkailuelinkeinotoiminnan tarpeeseen tulevien maa-alueiden asemakaavoituksesta ja jalostustoiminnasta, koska matkailuelinkeinon yrittäjillä on parempaa tietoa liiketoiminnan tarpeista ja realistisista toteutusmahdollisuuksista. Metsähallituksen tulisi tehdä maanjalostukseen liittyvä toiminta tiiviissä yhteistyössä ko. alueiden elinkeinonharjoittajien ja kaavoitusviranomaisten kanssa.

Kohdassa (1.15.) tulisi lisäksi mainita, että Metsähallitus luovuttaa myymällä ja vuokraamalla maa-alueita matkailuyritysten tarpeisiin ottamalla huomioon valtion kokonaistaloudellisen hyödyn.

2. Olemme aktiivisesti mukana kehittämässä innovatiivista, monipuolista ja kestävää biotaloutta

Kohdassa (2.1.) tulee mainita erikseen, että metsähakkuissa otetaan huomioon kestäväan kehitykseen perustuvan matkailuelinkeinon tarvitsemien maa-alueiden pitäminen mahdollisimman luonnonvaraisena tarpeeksi laajoilla alueilla matkailukeskittymien ympäristöissä.

Kohdassa (2.5.) tulee mainita, että metsätieverkostojen kehittämisessä otetaan huomioon teiden moninaiskäyttö (ei ainoastaan puuntoimitukset) matkailuelinkeinon ja muiden käyttäjien tarpeet huomioon ottaen.

Kohdan (2.7.) lisäksi tulisi mainita, että Metsähallitus tekee tiivistä yhteistyötä matkailuelinkeinon kanssa sen toimintojen edellytysten turvaamiseksi ja määrittää tärkeimmät maa-alueet matkailukeskittymien ympäristöissä yhteistyössä matkailuelinkeinon kanssa.

3. Turvaamme Lapin maiden ja vesien biologisen monimuotoisuuden ja kulttuuriperinnön säilymisen

Tämän otsikon alla on 27 kpl alakohtia, joista osa on varsin yksityiskohtiin meneviä suunnitelmia. Biologisen monimuotoisuuden ja kulttuuriperinnön säilyminen on tärkeä asia toimintasuunnitelmassa, mutta harkittava on, onko sen osuus laajuudessaan ja yksityiskohtaisuudessaan toimintaohjelmaluonnoksen kokonaisuuteen verrattuna liiaksi painottunut.

Kohdan (3.7.) mittaristoasia liittyy esittämäämme laajemman mittariston luomiseen toimintaohjelman aikana. Emme tunne LAC-mittareita työkaluna, joten virkistyskäytön ja matkailun ekologisia, sosiaalisia ja taloudellisia vaikutuksia mitattaessa voisi tarkistaa vertailuna esim. Yellowstonen kansallispuistossa käytetyt mittaristot. Eräässä kansallispuistojen käyttöä selvittäneessä Pöyryn konsulttitoimiston aikanaan laatimassa selvityksessä mittariston tulokset olivat ainakin ymmärrettävästi luettavissa.

4. Lisäämme vastuullisuutta, vuorovaikutteisuutta ja yhteissuunnittelua alueellisella ja paikallisella tasolla

Vastuullisuutta, vuorovaikutteisuutta ja yhteissuunnittelua ei voi olla korostamatta koskaan liikaa tällaista toimintaohjelmaa ja sen tavoitteita laadittaessa. Tämän otsikon alla oleviin asioihin tulee kiinnittää erityistä huomiota, jotta vuorovaikutteisuus ja yhteissuunnittelu toteutuu myös käytännössä mahdollisimman tehokkaalla tavalla.

Kohdassa (4.4.) tulee mainita, että matkailuelinkeinon kanssa tehdään tiivistä yhteistyötä kattavasti toimintaohjelman asiakokonaisuuksien osalta, ei ainoastaan yhteistyösopimuksia koskien.

Kohdan (4.15.) asiakokonaisuudesta on lausuttu jo edellä kohtaa (2.7.) kommentoitaessa.

Kohdassa (4.16.) puhutaan matkailuyritysten vastuullisuudesta, mutta tulisi puhua myös matkailuelinkeinon merkityksestä, kuten seuraavassa kohdassa (4.17.) porotaloudesta puhuttaessa.

Kohdassa (4.21.) tulee mainita, että otamme huomioon turvallisuusviranomaisten lisäksi matkailun tarpeet metsätiestön ylläpidossa ja rakentamisessa. Tämä turvaa sen, että metsätiestö saadaan tosiasiallisesti palvelemaan mahdollisimman monia käyttötarpeita.

5. Luomme edellytyksiä luonnon virkistyskäytön ja luonto- ja erämatkailun kestäväälle kasvulle. [Otsikko tulisi muuttaa kuulumaan: Luomme edellytyksiä matkailuelinkeinon, luonnon virkistyskäytön ja luonto- ja erämatkailun kestäväälle kasvulle]

Tämä otsikko ja otsikon alle tulevan tekstin tulee pohjautua matkailun kestäväälle kasvulle. Tässä käsiteltävät asiat perustuvat toisaalta Metsähallituksen omaan toimintaan ja toisaalta Metsähallituksen toimintaan edellytysten luojana matkailuelinkeinolle.

Metsähallituksen Luontopalveluiden toiminta on tärkeää sen luodessa puitteita luonnon virkistyskäytölle; esim. kansallispuistoissa omatoimimatkailu, revontulikodot, taukopaikat, lähivirkistysalueet jne. Tätä toimintaa suunniteltaessa ja toteutettaessa on tärkeää ottaa huomioon myös matkailuelinkeinon tarpeet, jotta nämä luontokohteet saataisiin paremmin myös matkailuelinkeinon käyttöön. Tämän toiminnan osalta tulee harkita tiiviimpää yhteistyötä matkailuelinkeinon kanssa, jolloin matkailuelinkeino voisi olla osallisena myös taloudellisten resurssien muodossa.

Matkailuelinkeinon näkökulmasta Metsähallituksen tärkeimpänä tehtävänä on luoda edellytyksiä matkailuelinkeinolle ja sen kasvulle kestävä kehityksen periaatteita noudattaen.

Tärkein asia tämän osalta on, että Metsähallitus luovuttaa maa- ja vesialueita kohtuullisilla hinnoilla/arvoilla, ottamalla huomioon matkailuelinkeinosta aluetaloudelle ja valtiolle tulevan taloudellisen hyödyn.

Kohdassa (5.1.) tulee sana matkailu korvata sanalla matkailuelinkeino.

Kohdassa (5.2.) tulee selkeämmin todeta se, että metsätalouden hakkuita rajoitetaan ja suunnitellaan matkailukeskusten lähialueilla ja matkailureittien varrella siten, että matkailuelinkeinon toimintaympäristö laajasti ymmärrettynä säilyy ja mahdollistaa kasvun (siis muutenkin kuin luonnoksessa mainittujen maisemanäkökohtien ja kuvauspaikkojen osalta).

Kohdassa (5.7.) tulee mainita lausunnossamme aiemmin todetun mukaisesti, että kaavoitustoiminta tehdään tiivisissä yhteistyössä matkailualueiden yritysten kanssa ja yritysten tarpeista lähtien. Metsähallitus ei ole asiantuntija matkailuliiketoiminnan osalla, eikä sen johdosta voi toimia ensisijaisena toimijana alueiden kokonaisvaltaisessa suunnittelussa eikä kaavoituksessa. Maankäyttöä tulisi kehittää siten, että matkailukeskittymien maa-alueita myytäisiin alueiden yrittäjille, jotka sitten yhteistyössä kaavoituksesta vastaavien viranomaisten kanssa osallistuisi kaavoituksen toteuttamiseen.

Kohdissa (5.14. – 5.16.) puhutaan tärkeiden liikkumismuotojen reiteistä ja mainitaan erikseen vain moottorikelkka- ja koiravaljakkoreitit. Matkailuelinkeinon palvelutoimintoihin kuuluu muitakin liikkumismuotoja, mm. porot, hevoset, pyöräily jne. Suunniteltavissa reiteissä tulisi pyrkiä mahdollisimman laajaan moninaiskäyttöön ja ympärivuotisuuteen. Lisäksi jo aiemmin toteamallamme tavalla metsätieverkoston suunnittelussa tulee mahdollisimman tehokkaasti ottaa huomioon myös nämä matkailuelinkeinon liikkumismuodot.

6. Toimimme ilmastoviisaasti ennakoiden

Ilmastonmuutoksen torjunnasta on tänä päivänä tullut erittäin merkittävä koko yhteiskuntaa koskettava asiakokonaisuus. Torjunta ja sen mukanaan tuomat velvoitteet/toimintamallit yhteiskunnalle ja valtioille tulevat varmuudella kehittymään kovaa vauhtia lähivuosina ja tulevat vaikuttamaan myös tämän toimintaohjelman toteutukseen.

Kohdassa (6.3.) tulee mainita, että tunnistamme suojelualueiden lisäksi koko metsävarannon merkityksen hiilinieluna ja -varastoina.

Otsikon alla tulisi erikseen mainita omana kohtanaan, että teemme **viimeiseen tietoon perustuvan selvityksen** valtion maiden hiilinieluista ja -varastoista ja perustamme toimintamme joustavasti tällaisen selvityksen antamiin tuloksiin. Tiedostamme, että tällä hetkellä meillä ei ole ajantasaista tietoa asiasta siten, että kykenisimme luotettavaan tietoon perustuen ohjaamaan toimintaamme ilmastonmuutoksen torjunnan edellyttämällä tavalla. Tämän johdosta meidän tulee toimia aktiivisesti tämän asian kohdalla ja sopeuttaa toimintamme ja toimintaohjelmamme uusimman tiedon edellyttämällä tavalla tarkoituksenmukaisesti.

Kohdassa (6.19.) ei tulisi rajoittaa ainoastaan erämatkailijoiden asiakkaiden viipymän kasvattamiseen, vaan kaikkien Lapin matkailun asiakkaiden viipymän kasvattamiseen.

7. Mittariston kehittäminen [esittämämme uusi asiakokonaisuus]

Toimintaohjelmaluonnoksessa otetaan esille mittaristo kohdassa 3.7.

Mielestämme ehdottoman tärkeää olisi luoda **mittaristo koko toimintaohjelman tavoitteille, toiminnalle ja niitä koskeville päätöksille** niillä perusteilla, jotka olemme tuoneet esiin lausuntomme alkuosassa.

Mielestämme mittaristo voitaisiin laatia tämän ohjelmakauden aikana niin, että sitä voitaisiin soveltaa viimeistään seuraavalla toimintakaudella. Mittariston laatiminen on mielestämme kuitenkin niin tärkeä asia, että siitä ja sen laatimisesta tulee ottaa oma kohtansa toimintaohjelmaan.

Summa summarum

Toimintaohjelman luonnos sisältää erittäin paljon hyviä ja tärkeitä näkökohtia ja asiakokonaisuuksia. Esitämme kuitenkin, että **toimintaohjelmaluonnosta muutetaan ja tarkennetaan lausunnossamme esitettyjen asioiden osalta.**

Toimintaohjelmassa tulee "tarttua härkää sarvista" **matkailuelinkeinon nostamiseksi merkittäväksi asiakokonaisuudeksi**, koska sen valtiolle tuottaman kokonaishyödyn merkitys on tosiasiallisesti jo tänä päivänä niin suuri. Kasvava matkailutoiminta edellyttää merkittävää suunnittelua ja toteutusta, jotta valtion omistamia maa- ja vesialueita voidaan kehittää kestäväen kehityksen periaatteita noudattaen niin, että siitä saadaan valtiolle mahdollisimman suuri kokonaishyöty.

On pelkästään realiteetti, että **nopeimmin kasvavan Lapin elinkeinon toimintaedellytysten ja kehittämisen tulee olla merkittävässä asemassa myös valtion omistamien maa- ja vesialueiden käytön suunnittelussa ja toteutuksessa.** Matkailun kokonaiskysynnän määrä Lapissa on viimeisten virallisten tilastojen (v. 2015) mukaan noin 1,0 miljardia euroa ja Lapin matkailutulo oli tuolloin (v. 2015) jo suurempi kuin koko Suomen korkean teknologian tulot yhteensä. Tällä hetkellä arvioiden mukaan Lapin matkailun kokonaiskysynnän määrä on noin 1,25 miljardia euroa vuodessa ja työllisyysvaikutus yli 5000 henkilötyövuotta. Vertailun vuoksi voidaan todeta, että vuonna 2017 Metsähallituksen koko Suomea koskeva liiketoiminnan liikevaihto oli noin 300 miljoonaa euroa ja työllisyysvaikutus noin 750 henkilötyövuotta.

Rovaniemi 18.2.2019

Finnish Lapland Tourist Board ry (LME) / Lapin Matkailuelinkeinon Liitto
puolesta Pertti Yliniemi, hallituksen puheenjohtaja